

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL PONT PLA

Escaldes – Engordany

27 d'abril – 2 de maig de 2005

Promotor:
Patrimoni Cultural, Àrea d'Inventari i Conservació

Govern d'Andorra
Ministeri d'Educació, Cultura
Joventut i Esports
Àrea d'Inventari i Conservació

Direcció tècnica:
Daniel Gutiérrez Espartero
Àrea de Recerca Històrica

Govern d'Andorra
Ministeri d'Educació, Cultura
Joventut i Esports
Àrea de Recerca Històrica

Sant Julià de Lòria, 31 de maig de 2005

ÍNDEX

FITXA TÈCNICA	Pàg. 2
1. SITUACIÓ	Pàg. 3
2. ANTECEDENTS	Pàg. 4
3. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJECTIUS	Pàg. 4
4. MÈTODE	Pàg. 4
5. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS	Pàg. 5
5.1. Descripció de l'estat actual del monument	
5.2. Estudi de paraments	
5.3. Estudi de les fonts documentals	
6. CONCLUSIONS	Pàg. 13
7. BIBLIOGRAFIA	Pàg. 15
8. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC	Pàg. 16
APÈNDIX 1: DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA	Pàg. 20
APÈNDIX 2: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA	Pàg. 31

FITXA TÈCNICA

JACIMENT:	Pont Pla
SITUACIÓ:	Partida de la Graella
PARRÒQUIA:	Escaldes-Engordany
COORDENADES (L III):	X: 533398,5 Y: 24507,4
CAMPANYA:	27 d'abril – 2 de maig de 2005
TIPUS DE JACIMENT:	Via de comunicació. Pont
CRONOLOGIA:	Segle XVII - XVIII
DIRECCIÓ:	Daniel Gutiérrez Espartero
PROMOTOR:	Patrimoni Cultural d'Andorra Àrea d'Inventari i Conservació

1. SITUACIÓ

La parròquia d'Escaldes-Engordany, la segona en població després d'Andorra la Vella en número d'habitants i en grandària, està formada per dos nuclis urbans importants que li donen nom, que en els seus orígens es trobaven separats i ben diferenciats.

El Pont Pla se situa just al límit nord-oest de la Parròquia, limitant amb l'espai del Comú de La Massana, salva el pas en aquest punt geogràfic del riu Valira del Nord i forma part del Camí Ral que comunicava Andorra la Vella amb La Massana. Aquest pont es documenta per primera vegada, a nivell cartogràfic, en un plànol del 1717¹.

Fitxa tècnica:

Localització: Partida de la Graella

Parròquia: Escaldes-Engordany

Coordenades (Lambert III): X: 533398,5 Y: 24507,4

Localització a l'ortofotomapa

— Pont Pla

Ortofotomapa extret del projecte SIGMA
www.sigma.ad

¹ *Carte de la Vallée d'Andorre sur la quelle se trouve partie de la Cerdagne espagnole et la frontière supérieure de la Comté de Foix*. Procedència de l'IGNF Chemise. Dins de Pujal Carabantes, Cinta (coord) (1999): *Atles cartogràfic de les Valls d'Andorra 1692-1976*. Govern d'Andorra.

2. ANTECEDENTS

Com ja s'ha explicat anteriorment, aquest pont apareix per primera vegada documentat en un plànol del 1717. Durant la segona meitat del segle XX i inicis del segle XXI, tant l'estructura com el seu entorn patiren modificacions importants com a conseqüència de la construcció de grans infraestructures (carreteres i canalitzacions d'aigües). Durant aquestes obres, per una banda, no es van localitzar cap tipus de jaciment arqueològic en l'entorn, i per una altra banda, l'afectació de les mateixes sobre el pont no va ser considerat, i per tant no es van efectuar els estudis històrics corresponents.

3. MOTIUS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

El Pont Pla va ser declarat Bé d'Interès Cultural en la classe de monument per la Llei 9/2003 del Patrimoni Cultural d'Andorra.

Davant la voluntat de l'Àrea d'Inventari i Conservació (AIC) de Patrimoni Cultural de tirar endavant una campanya de restauració i consolidació de l'estructura es va considerar necessària la realització, de forma preventiva, d'uns treballs d'investigació historicoarqueològica i patrimonial sota la supervisió d'un arqueòleg.

D'aquesta forma, la present intervenció tenia un objectiu ben definit, la documentació i estudi dels elements estructurals del monument per tal d'establir la seva evolució al llarg del temps i arribar a obtenir la morfologia original, de forma tal que, previ a la redacció del projecte de restauració i conservació, recuperar el màxim d'informació possible.

4. MÈTODE

Pel que fa a l'estudi dels elements arqueològics excavats, el mètode de registre de les dades que facilità la intervenció, és el proposat per E.C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica i les circumstàncies concretes d'aquest tipus d'intervenció. Per al registre objectiu dels elements arqueològics que quedaren al descobert es realitzà una numeració correlativa d'aquests, denominats «*Unitats Estratigràfiques*» (U.E.), que els individualitzà d'uns altres. Cada U.E. té una fitxa en la que s'indica: la seva ubicació en el context general del jaciment, la seva ubicació en les plantes i seccions, la seva definició i la seva posició física respecte als altres U.E. Finalment es realitza una llista-resum de les mateixes que s'incorpora al final d'aquest estudi.

El material gràfic està compost per plantes generals i de detalls concrets que ens aporten una visió sincrònica de les fases del jaciment; seccions en les que es representa la successió estratigràfica que facilita la comprensió diacrònica de l'evolució del jaciment; i, per suposat, el material fotogràfic imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

5. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS

5.1. Descripció actual del monument.

El Pont Pla és construït en la part principal del cos i fins arribar als ampits amb blocs de pedra treballats, mínimament escaïrats i de mesures mitjanes. La seva llargada és d' 11, 80 m, té una amplada de total entre 2,5 i 2,7 m i una amplada per a la zona de pas entre 1,45 m i 1,70 m. A la part superior, la caixa del pont es troba reblerta de terres com a conseqüència de la disposició d'una canalització d'aigües que passa per l'interior de la caixa i del seu cobriment. La vista actual de la zona de pas del pont es troba directament relacionada amb aquest fet, ja que a partir d'aquesta

Vista del parament del Pont Pla, aigües amunt

instal·lació, el nivell d'ús del pont va ascendir fins a l'alçada de la part superior dels ampits, fet que va significar un canvi de funcionalitat per aquests, ja que van passar de ser una estructura de protecció a ser uns elements per a la contenció de terres.

L'alçada total actual de la construcció respecte la base varia segons el lloc entre una màxima de 5,85 m i una mínima de 2,51 m. És format per un sol arc de mig punt, construït amb dovelles de pedra tosca, el qual té una llum de 7,30 m i una alçada, respecte la base de 2,90 m.

Pel que fa al seu parament, aigües avall, aquest no presenta restes de cap tipus de revestiment com podria ser un arrebossat de calç, en canvi aigües amunt, per sota de la caixa, i en una cota inferior al nivell de pas, sembla que el parament es troba parcialment arrebossat amb morter de calç i terra. En relació als fonaments, aquests es troben en bon estat de conservació i recolzen directament sobre la penya i a la vista, és a dir, sense ser coberts per cap tipus de sediment. Finalment, i observant una postal recuperada del 1914, és clar que aquest pont ha estat modificat a causa de les diferents infraestructures realitzades a la banda est. De fet per aquesta banda, actualment, l'estructura es troba totalment envoltada pel formigó dels murs de contenció associats a la carretera CG-3.

5.2. Excavació arqueològica

La intervenció al Pont Pla d'Escaldes va tenir una durada de cinc dies hàbils, en els quals es varen realitzar les tasques d'excavació i documentació de l'estructura. Començant des de la zona oest del camí, la campanya es va iniciar amb l'excavació de la superfície de la zona de pas. En aquest primer moment ja es van poder diferenciar la presència de dos nivells, UE 1 i UE 4. L'estrat UE 1 era format per terres i grava, de coloració fosca i poc compacte, tenia una potència d'uns 70 cm, contenia algunes restes de materials constructius contemporanis i va ser interpretat

Vista de la secció S1-S1'. S'observen els nivells UE1, UE 2, UE 4, la canalització UE 5 i el paviment UE 6

com el rebliment relacionat amb la col·locació de la canalització. Aquest nivell es trobava retallat per UE 3, una rasa possiblement associada a la reparació de la canalització UE 5. Pel que fa a UE 4, aquest era format per terres argiloses de coloració marró i poc compactes, tenia una potència de 80 cm, contenia alguns materials constructius contemporanis, i va ser interpretat, a partir de la seva localització puntual en aquesta zona, com el rebliment de la rasa de reparació UE 3.

Una vegada extret UE 4, es van poder observar dos elements. Per una banda la canalització de ferro de 20-30 cm de

diàmetre (UE 5), la qual portava aigües cap a Andorra i que va ser col·locada a mitjans del segle XX, i per una altra banda, UE 6, un nivell de còdols de riu de diferents mesures, amb una posició més o menys planera, que corresponia al paviment original, o com a mínim al més antic que va poder ser documentat associat a l'estructura del pont.

A continuació s'inicià l'excavació d' 1 i cobert per aquest es va documentar la presència d'UE 2, un nivell de sorres fines poc compactes, amb una potència en aquesta zona d'uns 10 cm i que va ser interpretat com la preparació, a *modus* de llit, de la canalització UE 5. Una vegada extret 2 va aparèixer per sota el paviment de còdols UE 6.

Com ja s'ha explicat anteriorment, l'excavació s'inicià a la zona oest i va continuar cap a l'est, fet que va significar la modificació en alguns dels elements estratigràfics documentats amb anterioritat. D'aquesta forma, a mesura que l'excavació avançà cap a l'est el nivell de terres UE 4 va desaparèixer, fet que indica una localització puntual. Per d'altra banda, UE 1 reblia tota l'amplada interior de la caixa que variava entre 150 cm a la zona central i 170 cm a la banda est, i tenia una potència entre els 40 cm i els 70 cm segons la zona. Per sota d'1 apareixia igualment la preparació 2, de la qual es registrà una potència que variava segons la zona, ja que a la part intermitja era de 10 cm, mentre que a l'est era de 65 cm. Cobert per UE 2, sempre apareixia el paviment 6. Igualment, en aquestes zones, l'extracció del rebliment 1 també va permetre localitzar la canalització UE 5, i UE 13, un retall que tallava tant a al paviment 6 com a la preparació i que va ser interpretat com la rasa per a la disposició de la canalització d'aigües.

Vista de la secció S3-S3'. S'observen els nivells UE 1 i UE 2, la canalització UE 5 i el paviment UE 6

Vista de l'interior de l'ampit UE 7 i del paviment de còdols

Una vegada excavats tots els nivells de rebliment de la caixa del pont fins arribar a UE 6, es van poder observar les característiques tant del nivell de pas com dels ampits. En relació al paviment, a partir de la nomenclatura, pont "Pla", era previsible, si encara existia, localitzar una estructura plana que podria tenir, o no, una lleugera pendent, però la realitat va ser diferent, ja que el paviment recuperat segueix la forma de l'arc del pont, i per tant tenia una forma convexa. A la banda oest es registrà un desnivell de 60 cm entre la part més alta (zona central) i la part més baixa, i per la banda est, el desnivell era de 33 cm.

Pel que fa als ampits, ambdós, el situat al nord o aigües amunt (UE 7), i el situat al sud o aigües avall (UE 8), eren molt similars en les seves característiques. Eren murs formats per còdols de mesures mitjanes i blocs de pedra, alguns treballats i d'altres informes, lligats amb terra i sense cap tipus de morter o argamassa. Ambdós recolzaven directament sobre el paviment UE 6, tenien una amplada entorn els 40 i els 50 cm, i la seva potència registrada variava entre els 40 cm i 100 cm. A la banda est, UE 8 es trobava realçat un màxim de 37 cm mitjançant blocs de pedra treballats i lligats amb ciment (UE 12), que havien estat disposats recentment. La tipologia constructiva dels elements 7 i 8 no era uniforme, ja que segons el lloc, els murs podien estar format per un o dos blocs de pedra per filada, i aquestes no estaven construïdes a plom. Per tant, davant d'un aixecament de murs tan escadusser, caldria pensar que aquestes estructures no foren projectades com ampits, com elements de protecció i per tant, per ser vistos, sinó que tenien una altra funció, molt possiblement associada a la contenció de les terres que reblen la caixa del pont. Davant d'aquest fet caldria pensar que els ampits originals, en el moment de la col·locació de la canalització es podrien trobar malmesos i això obligaria a fer una reparació d'aquests, però ja no com elements de protecció, sinó de contenció.

Finalment, amb l'objectiu de conèixer el subsòl de pont es va dur a terme l'obertura d'una cala de 80 x 60 cm. Per sota del paviment de còdols UE 6 es va observar la presència d'un nivell de còdols (UE 9), de 8-10 cm de potència, sense cap tipus de lligam i que va ser interpretat com a preparació d'UE 6. Per sota va aparèixer un nivell de sorres amb còdols (UE 10)

Vista de la cala realitzada al subsòl del pont

d'uns 20 cm de potència, el qual va ser considerat com un anivellament per a la preparació. I finalment, cobert per UE 10 es va documentar un conjunt de blocs de pedra lligats amb morter de calç i sorra que va ser interpretat com l'estructura del pont (UE 11).

Una vegada arribats a aquest punt, es va donar per finalitzada la intervenció al Pont Pla d'Escaldes.

Vistes de la caixa del pont una vegada excavada. Des de la carretera i des del camí ral. A la segona exposició s'observa l'alçada real entre la rampa de baixada al pont i el paviment d'aquest

5.3. Estudi de les fonts documentals

Després de realitzar una recerca de fonts documentals referents al Pont Pla d'Escaldes-Engordany, cal dir que no s'han trobat les referències esperades, i que per tant, la documentació localitzada és pràcticament nul·la. La consulta a l'Arxiu Nacional d'Andorra de l'Arxiu de l'Antic Comú d'Andorra la Vella va ser totalment infructuosa, ja que vistos els llibres de comptes i actes entre el 1538 i el 1754, no van ser localitzades referències al citat monument.

La informació més important, però, ha vingut donada per la revisió de la cartografia andorrana recollida a *Atlas cartogràfic de les Valls d'Andorra 1692-1976*². Els mapes recollits en aquesta obra van possibilitar localitzar la informació més antiga referent a aquest pont, ja que en un mapa del 1717, la *Carte de la Vallée d'Andorre sur la quelle se trouve partie de la Cerdagne espagnole et la frontière supérieure de la Comté de Foix*. Procedència de l'IGNF Chemise, es mostra la traça del camí ral d'Andorra a La Massana, i com es creuat per dos ponts, el de Sant Antoni, el situat més al nord, i el Pont Pla, situat al sud. Aquest plànol no concreta si el pont era

de pedra o era una palanca de fusta, tot i això, queda establert que anterior a la data de la publicació del mapa citat, l'estructura de pas ja existia.

Carte de la Vallée d'Andorre sur la quelle se trouve partie de la Cerdagne espagnole et la frontière supérieure de la Comté de Foix. Procedència de l'IGNF Chemise

² Pujal Carabantes, Cinta (coord) (1999): *Atles cartogràfic de les Valls d'Andorra 1692-1976*. Govern d'Andorra.

³ Fra Tomàs Junoy (1838): *Relació sobre la Vall d'Andorra*. Arxiu Històric Nacional d'Andorra. Govern d'Andorra.

La recerca es va ampliar als llibres de viatges a Andorra de diferents autors, i en aquest cas, només va es va localitzar una referència a *Relació sobre la Vall d'Andorra*, de Fra Tomàs Junoy³, escrit el 1838 i en la qual, parlant del camí ral que va de la Massana a Escaldes, es fa una petita explicació de l'entorn del pont. Es reproduceix a continuació:

“... Contot en aquex can[o] de mitja hora al peu del riu hi ha lo cami ral y per medi de dos pons un sota Sn Antoni, y l'altre dit pon pla a un quart mes avall al S.E. se passa per una y altre part de riu molt comodamen.

A la dreta del pon pla en unapedra hi ha un petit fondo que ha donat motiu a la fabulosa tradició deque Carlo magno, ô un dels seus Pars passán per aquí no saben com donar grana a son caball dona un cop de colser ala pedra ab que feu la dita concavitat, y en ella posa la grana que menja son caball...”

Com es pot observar, Fra Junoy descriu la situació del pont i el seu entorn més immediat, inclòs explica la llegenda que Carlemany o un dels seus Pars, van passar sobre ell.

Finalment, també es va recuperar un imatge gràfica del pont de principis del segle XX. Es tracta d'una postal del 1914 on apareix el pont i on es poden apreciar les afectacions sofertes per aquest durant aquest segle, bàsicament per la construcció de l'eix viari entre Escaldes i La Massana. Queda clar que l'estructura del pont, a la seva banda est, era més llarga del que avui es pot observar, i la caixa, que recolzava directament sobre el terreny natural arribava uns metres (es desconeix quants) més enllà. Avui en dia, com ja s'ha explicat anteriorment, el pont és més curt, i just s'ha conservat una mica més enllà del fonament est de l'arcada, el suficient per poder-se sustentar.

Vista del Pont Pla en una postal de 1914.
Imatge extreta de l'Arxiu Històric Nacional d'Andorra

6. CONCLUSIONS

La recerca i investigació duta a terme sobre el Pont Pla d'Escaldes ha permès documentar elements tant històrics com arqueològics d'aquest monument, fins ara desconeguts i que permetran efectuar una feina més acurada sobre l'estructura.

A nivell històric, la consulta sobre les fonts documentals ha permès conèixer que l'estructura podria ser anterior al 1717, per tant, com a mínim, de principis del segle XVIII. Per una altra banda, a nivell gràfic, la postal del pont del 1914 permet observar com, les diverses obres públiques efectuades a la zona han malmès aquest monument, ja que el pont en l'actualitat, per la banda est, és molt més curt i la seva estructura ha estat retallada.

Pel que fa la intervenció arqueològica, malgrat que s'ha aconseguit documentar la situació i la morfologia del paviment més antic, no s'han recuperat elements materials que permetin establir datacions, com a mínim relatives, per tant, de moment les dades extretes de les fonts documentals són les úniques que aporten informació cronològica sobre el pont. En relació als elements que formen l'estructura del pont, com ja s'ha explicat, s'ha aconseguit registrar el paviment més antic existent, que podria ser l'original, el qual no és pla, com pel nom del monument es podria pensar, sinó que és convex. Pel que fa als ampits que es poden observar, aquests no corresponen als originals del pont, ja que pel seu tipus constructiu, tenen més una funció de contenció de les terres que amortitzaven la caixa del pont, que de protecció.

El fet de no localitzar dades documentals i arqueològiques importants relatives al monument, no implica que aquest pont no contingui elements interessants d'estudi. Aquest conjunt formava part de la xarxa viària i de comunicació històrica d'Andorra. En aquest cas, el Pont Pla era una peça clau en el camí que unia les parròquies baixes del país amb la Vall del Valira del Nord, ja que aconseguia salvar el riu per un dels seus congostos més estrets. El camí ral, o el que queda d'ell, tot i que ja ha perdut la seva importància social i econòmica, no deixa de ser l'antecedent de l'actual carretera CG-3 que comunica, de igual forma que ho feia el camí ral, Andorra la Vella i La Massana.

Al respecte de la intervenció de l'Àrea d'Inventari i Conservació (AIC)

Com ja s'ha explicat al punt 3 de la memòria, aquesta intervenció està motivada per la intenció de l'AIC de dur a terme una campanya de restauració i consolidació del monument, amb la intenció de conèixer l'estructura i evolució històrica de la construcció.

Després de la intervenció, ha estat possible recuperar, en certa forma, la imatge i la morfologia original del pont, sobretot a la caixa o zona de pas, i en relació al paviment i els ampits. Per tant, de cara a la futura intervenció de l'AIC, serà interessant tenir uns criteris arqueològics que recolzin les decisions a prendre sobre algun element en particular, en aquest cas els ampits.

Ampits:

Com ja ha estat explicat, tant al punt 5 com el 6, aquests elements, que o bé van ser reparats, o bé reconstruïts de nou, no han estat interpretats com els originals de l'estructura, i ni

tan sols, amb la funció que d'entrada haurien de tenir. Aquests murs estan realitzats, en el seu interior, de forma escadussera, amb blocs de pedra irregular, sense cap tipus de disposició i sense cap lligam que no sigui terra, per tant, sembla que no van ser construïts amb la intenció de ser vistos i ni tan sols de funcionar com elements de protecció. L'anàlisi d'aquestes estructures indica que el seu origen podria estar molt relacionat amb el moment en que es col·loca la canalització, i per tant, en el moment de rebliment total de la caixa del pont. Això indicaria que la funció d'aquests murs estaria relacionada amb la contenció de terres. En definitiva, és obvi, que aquests no poden ser considerats com originals i que per tant, si l'estructura del pont ha de recuperar la morfologia original, aquests poden ser desmuntats per tal de reconstruir uns ampits de la forma més correcta que es consideri.

La intervenció arqueològica ha documentat, amb alguns dubtes que es podrien solucionar en el moment de la restauració, que aquests murs recolzen directament sobre el paviment de còdols considerat original, o en tot cas, en blocs de pedra que es troben a la mateixa cota que aquest nivell d'ús. Per tant, d'entrada, no haurà cap problema en realitzar un desmuntatge d'aquests elements muraris fins a la cota establerta per paviment de còdols. A l'apèndix 2 (documentació planimètrica) s'exposen dos alçats corresponents al parament del pont a les bandes d'aigües amunt i aigües avall, en els quals s'indica, mitjançant una línia blava, la zona on hi ha un canvi clar en la tipologia de l'aparell constructiu, per tant, s'inicia la part no original de la construcció, així com l'alçada del parament que serà desmuntat.

Pel que fa a l'alçada que aquests elements hauran de tenir una vegada reconstruïts, a nivell arqueològic no hi ha cap element que pugui indicar amb precisió quina alçada tenien en un moment original. Ni tan sols, la postal del 1914 on s'observa el pont, conté elements que permetin establir una idea en la seva alçada. En aquest cas és difícil establir un criteri arqueològic, per tant es possible que el projecte s'hagi de basar en d'altres elements com podrien ser de seguretat o funcionalitat. Tot això, sempre tenint en compte el mínim impacte sobre el monument.

Consideracions sobre futures intervencions

La present intervenció ha finalitzat amb els resultats presentats i descrits anteriorment. Malgrat això, encara existeixen alguns dubtes sobre els elements que formen l'estructura del pont, bàsicament en la relació dels ampits amb la resta del conjunt. Per tant, serà necessària la presència d'un arqueòleg sempre que es duguin a terme accions sobre el pont que puguin afectar tant els ampits com el subsòl del pont.

Per una altra banda, i sense voler saltar-se les competències de l'Àrea de Recerca Històrica, creiem interessant que els resultats d'aquests estudis, així com d'altres accions a efectuar sobre el pont, puguin ser explicats d'alguna forma als ciutadans que circulen per aquest monument. Per tant proposem la instal·lació d'uns petits panells informatius que facilitin l'explicació històrica i la interpretació del monument. La informació que s'hauria d'exposar és:

Notícia històrica:

Breu exposició de la història del pont, la qual s'hauria de basar en la recerca de les fonts documentals realitzades i descrites al punt 5.3.

Resultats de les intervencions de l'ARH:

Conjuntament amb l'explicació de la intervenció realitzada per l'AIC, també s'haurien d'exposar els resultats de la intervenció arqueològica duta a terme.

Planimetria amb horitzons cronològics (evolució històrica):

La planimetria resultant de la intervenció arqueològica i arquitectònica facilita una lectura i interpretació del monument. Seria interessant que pogués ser exposada per tal que els ciutadans entenguin de millor forma el monument.

7. BIBLIOGRAFIA

- PUJAL CARABANTES, CINTA (coord.) (1999): *Atles cartogràfic de les Valls d'Andorra 1692-1976*. Govern d'Andorra. Andorra.
- FRA TOMÀS JUNOY (1838): *Relació sobre la Vall d'Andorra*. Arxiu Històric Nacional d'Andorra. Govern d'Andorra. Andorra.
- FIERRO, J; CAIXAL, A; LÓPEZ, A; SUREDA, Ma. J (1984): *El Pont Vell. La Pobla de Lillet*. Dins Recerques Històrico-arqueològiques al Berguedà (1983-1986). Quaderns Científics i Tècnics núm. 1. SPAL. Diputació de Barcelona. Barcelona.

APÈNDIX 1: REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

UE. 1

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Nivell de terres i sauló fosques i poc compactes, en la que no s'ha recuperat material ceràmic i que té una potència entre 40 i 80 cm.

Relacions físiques:

Cobreix a: UE UE 2 i UE 5

Tallat per: UE 3

Recolza en: UE 7 i UE 8

Se li recolza: UE 4

Interpretació: Rebliment de la caixa del pont disposada en el moment que es col·locà la canalització.

Fase/Cronologia: Mitjans S.XX

UE. 2

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Nivell de sorres fosques i poc compactes, sense materials ceràmics i que té una potència entre 10 i 75 cm.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1

Cobreix a: UE 6

Rebleix a: UE 13

Tallat per: UE 3 i UE 14

Recolza en: UE 7 i UE 8

Se li recolza: UE 4 i UE 5

Interpretació: Preparació de terres i anivellament per a la col·locació de la canalització

Fase/Cronologia: Mitjans S. XX

UE. 3

Àmbit: S1-S1'

Definició: Retall realitzat antròpicament, rectilini i amb una profunditat de 75 cm.

Relacions físiques:

Talla a: UE 1, UE 2

Reblert per: UE 4 i UE 5

Interpretació: Obertura d'una cala per a reparar la canalització.

Fase/Cronologia: Últim terç del S XX

UE. 4

Àmbit: S1-S1'

Definició: Nivell de terres argiloses, que conté alguns materials constructius contemporanis i que té una potència de 75 cm.

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 5

Tallat per: UE 3

Recolza en: UE 1, UE 2, UE 6 i UE 7

Interpretació: Rebliment de la rasa de reparació.

Fase/Cronologia: Últim terç del S XX

UE. 5

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Cilindre de ferro de 20 – 30 cm de diàmetre.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1, UE 4

Recolza en: UE 2 i UE 6

Rebleix a: UE 13 i UE 14

Interpretació: Tub de canalització de les aigües que van en direcció Andorra.

Fase/Cronologia: Mitjans del S. XX

UE. 6

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Nivell de còdols de riu, sense una disposició clara, lligats amb terra i que té una potència d'uns 8 cm.

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 9

Cobert per: UE 2

Se li recolza: UE 5, UE 7 i UE 8

Interpretació: Paviment. Possiblement l'original del pont.

Fase/Cronologia: S. XVIII

UE. 7

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Conjunt de blocs de pedra informe i formes, lligats amb terra, col·locats de forma escadussera que té una llargada d'uns 11,80 m, una amplada que varia entorn els 40 i 50 cm, i una potència entre els 45 cm i els 94 cm.

Relacions físiques:

Se li recolza: UE 1, UE 2, UE 4

Recolza en: UE 6

Interpretació: Ampit del parament situat aigües amunt, que ja no té una funció protectora, sinó de contenció de terres.

Fase/Cronologia: Mitjans del S. XX

UE. 8

Àmbit: S1-S1', S2-S2', S3-S3'

Definició: Conjunt de blocs de pedra informe i formes, lligats amb terra, col·locats de forma escadussera que té una llargada d'uns 11,80 m, una amplada que varia entorn els 40 i 50 cm, i una potència entre els 45 cm i els 100 cm.

Relacions físiques:

Se li recolza: UE 1 i UE 2

Recolza en: UE 6

Interpretació: Ampit del parament situat aigües amunt, que ja no té una funció protectora, sinó de contenció de terres.

Fase/Cronologia: Mitjans del S. XX**UE. 9****Àmbit:** S3-S3'**Definició:** Nivell de còdols, sense cap tipus de disposició, que té una potència de 8 cm.**Relacions físiques:**

Cobert per: UE

Cobreix a: UE 10

Interpretació: Preparació del paviment UE 6**Fase/Cronologia: Segle XVIII****UE. 10****Àmbit:** S3-S3'**Definició:** Nivell de sorres i pedres, de color grisós, poc compacte i amb una potència d'entre 15 i 18 cm.**Relacions físiques:**

Cobert per: UE 9

Cobreix a: UE 11

Interpretació: Anivellament per preparar la pavimentació del pont.**Fase/Cronologia: Segle XVIII****UE. 11****Àmbit:** S3-S3'**Definició:** Conjunt de blocs de pedra de grandària mitjana i lligades amb morter de calç i terra.**Relacions físiques:**

Cobert per: UE 10

Interpretació: Estructura del pont.**Fase/Cronologia: Segle XVIII****UE. 12****Àmbit:** S3-S3'**Definició:** Conjunt de blocs de pedra de grandària petita, lligats amb morter ràpid, amb una llargada de 210 cm, una amplada d'entre 10 i 15 cm, i una potència de 40 cm màxim.**Relacions físiques:**

Se li recolza: UE 1

Recolza en: UE 8

Interpretació: Realçat contemporani de l'ampit UE 8**Fase/Cronologia: Inicis S XXI.****UE. 13****Àmbit:** S2-S2'**Definició:** Retall d'uns 15 cm de potència efectuat de forma antròpica.**Relacions físiques:**

Cobert per: UE 2

Talla a: UE 6

Reblert per: UE 5

Interpretació: Rasa en el paviment per col·locar la canalització.

Fase/Cronologia: Mitjans de S. XX

UE. 14

Àmbit: S3-S3'

Definició: Retall efectuat de forma antròpica a UE 10.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1

Talla a: UE 2

Reblert per: UE 5

Interpretació: Rasa per al correcte anivellament d'UE 5

Fase/Cronologia: Mitjans de S. XX.

APÈNDIX 2: REPERTORI FOTOGRÀFIC

Postal amb la imatge del Pont Pla del 1914. Extreta de l'Arxiu Històric Nacional d'Andorra

Vista del Pont Pla des de la Carretera General 3. S'observa com la canalització aèria destorba totalment la visualització del monument

Vista de la situació del Pont Pla en referència a la canalització aèria

Vista del parament sud del pont. S'observa la diferència entre els ampits amortitzats i la resta de l'estructura

Vista del parament nord del pont. S'observa la diferència entre els ampits amortitzats i la resta de l'estructura

Vista del fonament est des de la banda sud. S'observa com recolza directament sobre la penya

Vista del fonament oest des de la banda sud. S'observa com es recolza directament sobre la penya

Vista del pont al començar la intervenció, des de la carretera

Vista del pont en el moment d'iniciar la intervenció des del camí ral

Vista de la secció S1-S1'

Vista del paviment i de la canalització durant la excavació. S'observa la rasa efectuada al paviment per tal de col·locar el tub

Vista de la secció S2-S2'

Detall del paviment de còdols

Vista de la secció S3-S3'

Vista de la cala i dels blocs de pedra que formen l'estructura del pont (UE 11)

Vista del parament intern de l'ampit UE 7

Vista del parament intern de l'ampit UE 8

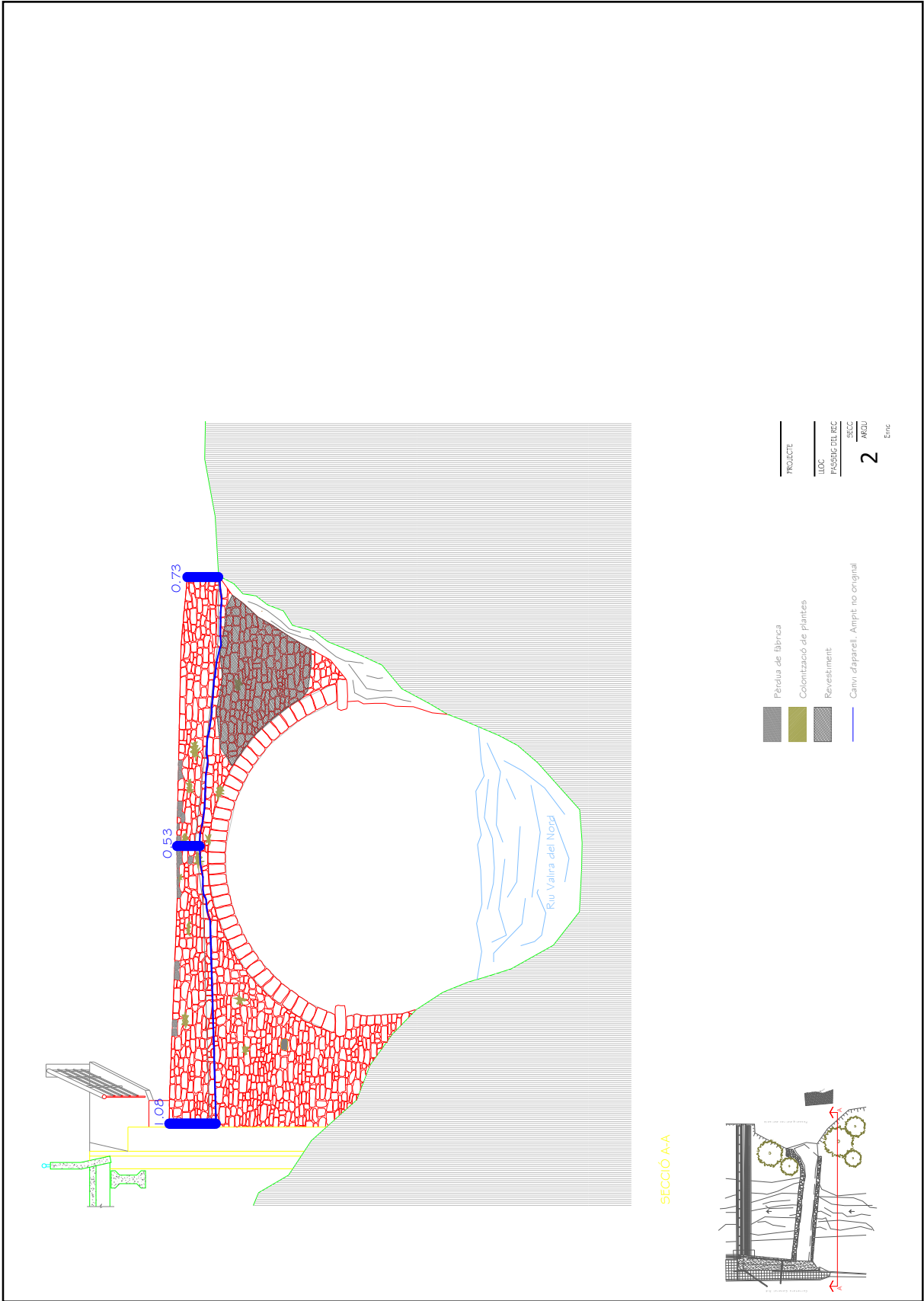
Vista del pont excavat des de la carretera CG.3

Vista general del pont excavat des del camí ral

APÈNDIX 3: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Vista del parament del Pont Pla aigües amunt

Vista del parament del Pont Pla aigües avall

